

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOKSEN TOIMINNASTA VUODELTA
2018

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
HELSINKI 2019

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	4
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	4
2.2 Arvio toiminnallisen tuloksellisuuden tulostavoitteiden toteutumisesta.....	4
2.3 Arvio tuotoksien ja laadunhallinnan tulostavoitteiden toteutumisesta.....	4
2.4 Arvio toiminnallinen tehokkuuden toteutumisesta	5
2.5 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä	5
3. Valtiontalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	5
4. Toimenpiteet	6
4.1 Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle ehdotetut toimenpiteet	6
4.1.1 Vuodelle 2019 ehdotetut toimenpiteet	6
4.1.2 Vuodelle 2018 ehdotettujen toimenpiteiden toteutuminen	6
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotetut toimenpiteet	7
4.2.1 Vuodelle 2019 ehdotetut toimenpiteet	7
4.2.2 Vuodelle 2018 ehdotettujen toimenpiteiden toteutuminen	7

Sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöskannanotto Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnasta vuodelta 2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätöskannanottonsa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toiminnasta vuodelta 2018 sekä tulosohjauskaudelta 2016 - 2019 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 29.4.2019 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aiheita.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuonna 2018 THL toteutti STM:n vastuulla olevia Sipilän hallitusohjelman hankkeita pääsääntöisesti hyvin. Sote-uudistuksen tueksi THL:ään perustettiin arviointitoiminto, joka tuotti arviointiraportit maakuntien neuvotteluihin. Kärkihankkeista LAPE:n (lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma) ja I&O:n (Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja kaikenikäisten omaishoitoa) toimeenpanossa THL:n rooli oli suuri. THL tuki ministeriötä tuottamalla tutkimustietoa mm. sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja asiakasmaksulainsäädännön tueksi.

Tulossopimuksessa sovittujen ja tähän kannanottoon sisältyvien tulostavoitteiden ja niiden arvioinnin lisäksi ministeriö haluaa todeta, että THL on avustanut ministeriötä lukuisissa asioissa toimintavuoden aikana.

Vuoden 2018 tulostavoitteiden toteutumista on arvioitu 1-5-asteikkolla kuten aiemminkin, mutta koko asteikko on ollut aidosti käytössä. Kokonaislukujen lisäksi on voinut käyttää puolikkaita numeroita. Arvioinnissa on painotettu entistä selvemmin keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon. Jos joku merkittävä tavoite ei ole toteutunut, voi kokonaisarvosana olla enintään 3 ½. Toisaalta, jos toteutumatta on jäänyt vähäiseksi arvioitu tavoite, voi kokonaisarvosana olla edelleen 4 tai 4 ½.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on toteuttanut vuoden 2018 tulostavoitteensa lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti (arvosana 3 ½).

Arviointiasteikko 1-5; jossa:

1 = Tulostavoitetta ei ole edistetty toimintavuonna.

2 = Tulostavoite on osittain toteutunut:

3 = Tulostavoite on toteutunut lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti.

4 = Tulostavoite on saavutettu tavoitteen mukaisesti.

5 = Tulostavoite on saavutettu ja ylitetty huomattavasti

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä tulosohjauksen valmisteluryhmässä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä 10.6.2019 ja Terveiden ja hyvinvoinnin on antanut siitä palautteen. Perhe- ja peruspalveluministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, valtiotalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilinpäätöskertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu hallituksen vuosikertomuksen tuloksellisuuskertomuksessa hyväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

2.2 Arvio toiminnallisen tuloksellisuuden tulostavoitteiden toteutumisesta

Tulossopimuksessa oli määritelty kuusi toiminnallista tuloksellisuutta koskevaa tavoitetta. Tuloksellisuuden parantamisella pyritään siihen, että laitoksen toiminta muodostaa toimivan ja tehokkaan kokonaisuuden.

Kuudesta tavoitteesta mainitsemisen arvoisesti THL toteutti tutkimusohjelmamuudistuksen ja sen perusteella THL keskittää tutkimustoimintaansa neljään tutkimusohjelmaan. Myös Tilkanmäen alueen kehittäminen hallinnonalan yhteiseksi (FIMEA, Valvira) kampukseksi jatkui hyvässä yhteistyössä. Yritysyhteistyön edistämisen osalta THL laati liiketoimintasuunnitelman, mutta sen jatkotoimenpiteitä ei käsitelty ministeriön kanssa vielä vuonna 2018.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tulostavoitteet on toteutuneet lähes suunnitellun mukaisesti 3 ½.

2.3 Arvio tuotoksien ja laadunhallinnan tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2018 tulossopimuksessa keskeiset, arvioinnissa painotettavat tulostavoitteet olivat ennalta valittu ja merkitty tulossopimukseen lihavoidulla tekstillä. Näissä tulostavoitteissa onnistuminen vaikuttaa kokonaisarvosanaan painokkaammin ja ne on nostettu sovitusti arvioinnissa esille.

Keskeisiksi tavoitteiksi oli asetettu maakunnan palvelulupauksen määrittely (s. 36), kokemusasiantuntijuuden toimintamallit (s. 36), palvelusetelikokeilu (s. 36), poikkihallinnollisen yhteistyön luominen (s. 39), sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen osallistuminen toimeenpanon valmistelun ja ohjausjärjestelmän ja tietopohjan osalta (s. 43-44), hoidon saatavuuden yhtenäiset perusteet (s.44) ja riski- ja erityisryhmien tunnistaminen palvelujärjestelmässä (s.44).

Keskeisistä keskeisin ja suurin tulostavoite sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tuki ja valmisteluun osallistuminen, kuten arviointitoiminnan käynnistäminen ja tietopohjan kehittäminen eivät hyvästä yrityksestä huolimatta onnistuneet tulostavoitteen mukaisesti.

THL oli arvioinut onnistumistaan yllämainituissa tulostavoitteissa arvosanoilla 3-5, mutta ministeriön arvion mukaan missään ei ylitetty tulostavoitetta huomattavasti.

Ministeriön arvio keskeisistä tulostavoitteista on 3 ½.

Muut tuotoksien ja laadunhallinnan tulostavoitteet THL saavutti joko lähes tai tavoitteen mukaisesti. Näiltä osin arvio on myös 3 ½.

2.4 Arvio toiminnallisen tehokkuuden toteutumisesta

THL:n kirjanpitoyksikön maksuperustelain mukaisten muiden suoritteiden kustannusvastaavuus vuonna 2018 oli 102 %, kun se vuonna 2017 oli 103 %. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli 102 %, kun se vuonna 2016 oli 101 %. Oikeusgeneettisten isyystutkimusten kustannusvastaavuus oli 124 % (133 % vuonna 2017).

Kustannusvastaavuuden pitäisi pysyä vuosivaihtelu huomioiden noin 100 % tienoilla ja näiltä osin tulostavoite saavutettiin eli arvosana on 4.

2.5 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä

Henkisten voimavarojen kehittämisen osalta THL saavutti valtaosan tulostavoitteistaan. Eläkkeelle siirtymisiään selkeän alittamisen johdosta arvosanaksi annetaan 3 ½.

Vuonna 2018 toteutetun työtyytyväisyysbarometrin kokonaisindeksi oli 3,6 tavoitteen ollessa vähintään 3,5. THL saavutti täten tulostavoitteensa.

Vuonna 2018 henkilöstön sairauspoissaoloja oli keskimäärin 7,3 pv/htv tavoitteen ollessa enintään 7,5, pv/htv. THL saavutti täten tulostavoitteensa, vaikka suunta edellisestä vuodesta oli aavistuksen nouseva (+0,2 pv/htv)

Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeelle jäi 0,3 % henkilöstöstä tavoitteena ollessa enintään 0,3 %. THL saavutti täten tulostavoitteensa.

Eläkkeelle siirryttiin vuonna 2018 keskimäärin 63,2 vuotiaana tavoitteen ollessa vähintään 64,8 vuotta. THL ei saavuttanut tulostavoitettaan ja eläköitymisikä jatkoi laskemistaan.

3. Valtiontalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 29.4.2019 tarkastuskertomuksen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnasta. Talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Tilintarkastajan vuosiyyhteenvedossa todetaan, että THL:n tilinpäätöksessään esittämiä tietoja voidaan pitää tarkastuksen perusteella oikeina ja riittävinä. Ministeriö edellyttää että mm. kirjanpitoa ja tietojärjestelmiä koskevat tarkastushavainnot johtavat THL:ssä tarvittaviin kehittämistoimenpiteisiin.

THL:n sisäisessä valvonnassa havaittiin joitakin epäkohtia, joiden johdosta laitoksen sisäistä valvontaa on edelleen kehitettävä. Vuoden 2018 aikana THL:ssä havaittiin viisi tietoturvaloukkausta, joita selviteltiin yhdessä viranomaisten kanssa.

THL:n vuoden 2019 sisäisen valvonnan ensisijaiset kehittämiskohteet ovat:

- parannetaan riskienhallinnan koordinoitua ja seurantaa
- vahvistetaan henkilöstön tietoturva- ja tietosuojaaosaamista
- parannetaan henkilöstöresurssien hallintaa, mm. lakimies- ja tietohallinnon asiantuntija-resurssit
- otetaan käyttöön uusi taloussuunnittelujärjestelmä
- kehitetään laitoksen sisäistä toimintakulttuuria osana strategiatyötä.

Ministeriö pitää yllämainittuja toimenpiteitä perusteltuina ja oikeisiin asioihin kohdistuvina riskien minimoimisen ja THL:n toiminnan tuloksellisuuden parantamiseksi.

4. Toimenpiteet

4.1 Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle ehdotetut toimenpiteet

4.1.1 Vuodelle 2019 ehdotetut toimenpiteet

Vuoden 2018 tilinpäätöksen ja VTV:n vuosiyhteenvedon perusteella STM esittää THL:lle seuraavaa:

- THL:n maksuasetuksen päivittämisessä THL kiinnittää erityistä huomiota oikeusge-neettisten isyystutkimuksien kustannusvastaavuuteen. Kustannusvastaavuus pitäisi saada lähemmäksi 100 prosenttia muutaman vuoden tarkastelujaksolla.
- Tietoturva- ja tietosuojaaosaamista on parannettava.

4.1.2 Vuodelle 2018 ehdotettujen toimenpiteiden toteutuminen

Vuoden 2017 tilinpäätöskannanotossa STM edellytti THL:ltä huomion kiinnittämistä siihen, että momentin 33.01.25 (Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät, siirtomääräraha 3 v) määrärahan palkkausmenojen kirjauksissa noudatetaan valtion talousarvion määräyksiä. VTV ei huomauttanut asiasta vuoden 2018 osalta.

STM edellytti, että THL jatkaa kehittämistoimenpiteitä tietoriskien minimoimiseksi. Tietoriskien minimoiminen ei ole ollut riittävää vaan THL:n on jatkettava sitä entistä määrätietoisemmin vuonna 2019.

STM edellytti THL:ltä sukupuolivaikutusten arviointia strategisissa hankkeissaan/toiminnassaan. Keskeiset tulokset arvioinneista ja viranomaisvelvoitteesta edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa toivottiin kirjattavan vuodelta 2018 laadittavaan toimintakertomukseen. THL ei ole raportoinut arviointia. STM edellyttää, että vuoden 2019 raportoinnissa asia huomioidaan.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotetut toimenpiteet

4.2.1 Vuodelle 2019 ehdotetut toimenpiteet

Vuoden 2018 tilinpäätöksen perusteella STM esittää seuraavia toimenpiteitä ministeriölle:

- Sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteiden tilanne tarkastellaan STM:n ja THL:n johdon välisessä tulossopiaustalaverissa syksyllä 2019.

4.2.2 Vuodelle 2018 ehdotettujen toimenpiteiden toteutuminen

Vuoden 2017 tilinpäätöskannanotossa edellytettiin, että STM asettaa THL:lle taloudellisuuden ja tuottavuuden tavoitteet, joiden seurannassa käytettävät mittarit valmistellaan yhteistyössä laitoksen kanssa. Vuoden 2018 tulossopimuksessa kannattavuudelle on asetettu tavoitteet aiemman "seurataan" merkinnän sijaan.

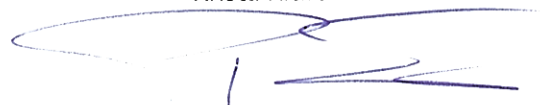
Helsingissä 11.6.2019

Perhe- ja peruspalveluministeri

Kansliapäällikkö

Krista Kiuru

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Ministeriön osastot

Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiokonttori (Netra)

Sosiaali- ja terveysministeri

Tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen

